

'şüyu vukuundan beter'

"Türkiye'de aşı karşıtlığı sosyal medya üzerinden nasıl yayılıyor?: Netnografi yöntemi ile aşı karşıtlığı ölçeği geliştirilmesi"

GiriŐ ve Amaç

- AŞı ile önlenbilir hastalıklar dünya üzerindeki tüm ülkeler için tehdit oluŐturmaktadır.
- Koruyucu sağlık hizmetlerine katkısı ve maliyet etkililiği dikkate alındığında en ekonomik yöntemlerden biri aŐıdır.
- Hastalıklardan korunmanın güvenilir, etkili ve kolay yolu olan aŐılanma, kiŐileri enfeksiyon hastalıklarından koruduğu gibi oluŐabilecek sakatlıkların ve ölümlerin de önüne geçmektedir.

Neden?

- Bu çalışmanın amacı, sosyal medyanın aşı karşıtı düşünce üzerindeki etkisini analiz ederek aşı karşıtlığının boyutlarını tanımlamak; toplumdaki aşı karşıtlığı seviyesini belirlemek için bir ölçme aracı geliştirmektir.

“Ölçemediğiniz hiçbir şeyi kontrol edemez, kontrol edemediğiniz hiçbir şeyi yönetemezsiniz.” Peter Drucker

Genel Bilgiler

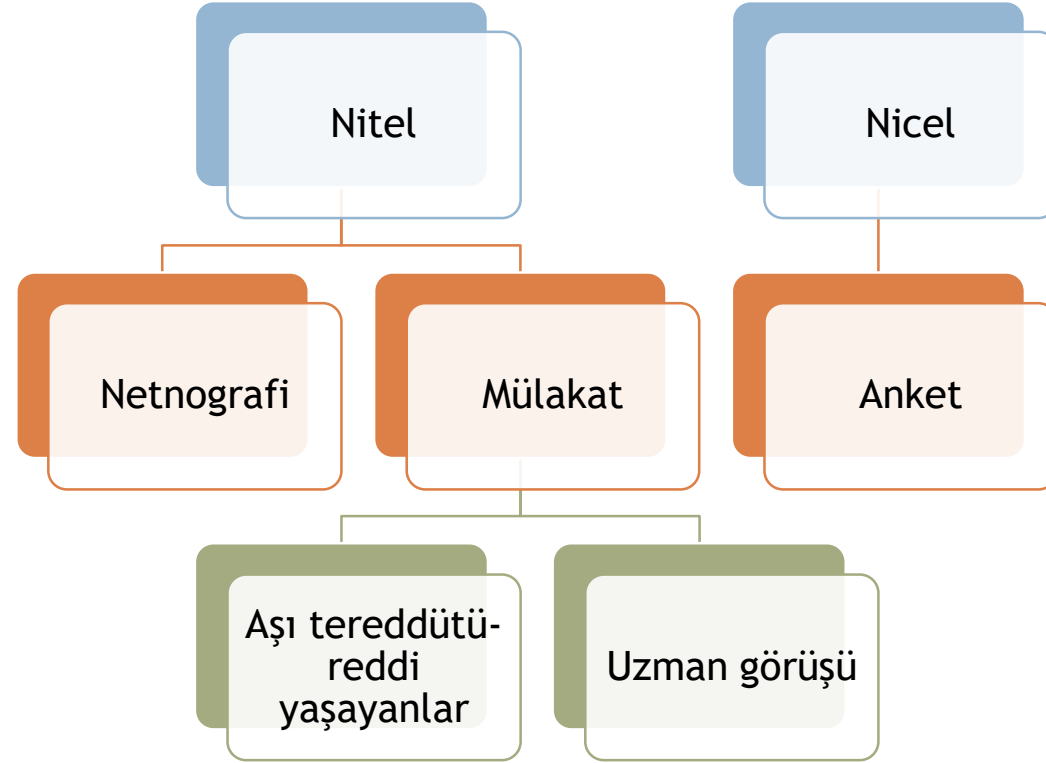
- Bağışıklama nedir?
- Aşı nedir?
- Aşı karşıtlığı nedir?
- Aşı tereddütü-reddi-karşıtlığı aynı şey midir?

«Tereciye tere satılmaz.»

Veri Toplama Yöntemi

Veri analizinde kullanılan yöntemler

Netnografi

Ağustos 2020 tarihine kadar yapılmış olan toplamda 1787 paylaşımı incelenmiş; içlerinden aşı karşıtı ifadeler içeren 896 tanesinin ekran görüntüsünü alınmıştır.

Mülakat(Aşı Tereddütü-Reddi Yaşayanlar)

Toplamda yedi kişi ile gerçekleştirilen mülakatlar Haziran 2022 tarihinde yapılmıştır.

Mülakat(Uzman Görüşü)

Alanında uzman 5 kişi ile 2022 yılının Temmuz ayında görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Anket

. Google Form üzerinden Eylül-Ekim 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen anketin pilot çalışmasına 271 ana çalışmasına ise 529 kişi cevap vermiştir.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliliği

r

Düşük
güvenilirlik,
düşük
geçerlilik

Güvenilir
değil,
geçerli
değil

Güvenilir
ve
geçerli
araştırma

A. Nitel Verilere Ait Geçerlik ve Güvenirlilik

	Nitel Araştırmadaki Karşılık	Araştırmada Kullanılan Yöntem
İç geçerlik	İnandırıcılık	Uzman incelemesi Tekrar eden inceleme
Dış geçerlik	Aktarılabirlik	Araştırma yöntemlerinin ayrıntılarıyla açıklanması
İç güvenirlilik	Tutarlılık	Başka bir araştırmacının süreci ve çıktıları kontrol etmesi
Dış güvenirlilik	Teyit edilebilirlik	Değerlendiriciler arası uyum

Değerlendiriciler arası uyum ve güvenilirlik analizi

Araştırma Sorusu	Puanlayıcıların Yüzelik Uyumları	Cohen's Kappa Katsayısı	Yorum
Çarpıtılmış Bilimsellik	0,92	0,86	Çok iyi düzeyde uyum
Alternatif Tıp	0,95	0,91	Çok iyi düzeyde uyum
Komplo Teorisi	0,84	0,70	İyi düzeyde uyum
Seçim Özgürlüğü	0,89	0,81	Çok iyi düzeyde uyum
Hakikati Görenler	0,87	0,77	İyi düzeyde uyum
Yol Gösterici	0,81	0,61	İyi düzeyde uyum
Dini	0,86	0,73	İyi düzeyde uyum
Tüme Varımcılık	0,89	0,81	Çok iyi düzeyde uyum

B. Nicel Verilere Ait Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada elde edilen veriler %95 ve %99 güven düzeyinde SPSS ve LISREL programları ile analiz edilmiştir.

Ölçeklerin geçerlilik ve güvenirliklerinin belirlenmesi için sırası ile; Madde Analizi, Güvenirlik Analizi, Madde Toplam Korelasyon Analizi, Madde Ayırt Edicilik Analizi ve Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır.

Daha sonra ana çalışmaya geçildiğinden ölçeklerin Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmış, uyum indeksleri ve AVE-CR ve Güvenirlik değerlerine bakılmıştır.

Araştırmanın pilot ve ana çalışmasında her bir katılımcının demografik özelliklerinin belirlenmesi için Frekans Analizleri ve Betimleyici Analizler yapılmıştır.

Bulgular

netnografi

- Sosyal medyayı tüketici içgörüsü sağlayan bir yol olarak gören netnografi yöntemi ile aşı karşıtı paylaşımlar yapan instagram hesapları incelenmiştir.

Tema	Özellik
1.Çarpıtılmış Bilimsellik	Bu tema kaynak verilmeden bilimsel bilgi paylaşımı yapılan ifadelerin kapsayıcısı olarak belirlenmiştir.
2.Alternatif Tıp	Aşı ve ilaç kullanımı yerine uygulanan ve önerilen yöntemleri tanımlayan bu tema, 'aşı detoksu' olarak ifade edilen pek çok alternatif tıbbi uygulamayı da kapsamaktadır.
3.Komple Teorisi	Kötücül varsayımsal düşünceleri tanımlayan tema, üç alt başlıktan oluşmaktadır.
a.Aşı Üreticilerinin Oyunu	Bu tema tek amacı daha fazla kar elde etmek olan aşı üreticilerinin bu amaç için her türlü kötülüğü yapabileceği inancına dayanmaktadır.
b.Türkiye Düşmanları	Hem <u>müslümanlara</u> hem de Türkiye vatandaşlarına yönelik nefretin aşı ile vücut bulduğu inancını ifade eder.
c.Çip	Aşılar da çip olduğu inancını ifade eder. Çip ile insanlık kontrol edilecek ve iradesi dışında eylemler yapmaya zorlanacak iddiası hakimdir.
4.Seçim Özgürlüğü (İsteğe Bağlı Aşı)	Aşı yaptırma konusunda serbest olma düşüncesine dayanan bu tema, zorunlu aşıya karşı olma durumunu ifade etmektedir.
5.Hakikati Görenler (Aydınlananlar)	Aşı ile hedeflenen gizli ve kötü şeylerin farkına varan azınlığın sürekli bir savaş verdiği inanca durumunu ifade eder.
6.Yol Gösterici	Hesap sahiplerinin genelde kullanıcılardan gelen sorular üzerine verdikleri tavsiyeler ve tarifleri içeren temadır.
7.Dini	Aşının dini açıdan da zararlı olduğunu anlatmaya çalışan tüme <u>varımcı</u> yaklaşımı içerir.
8.Tüme Varımcılık	Hastalıklar ve tedavi yöntemlerine dair yapılan çıkarımları ve mantıksal dizilimi anlatır.

Mülakat (Aşı Tereddütü-Reddi Yaşayanlar)

- Yapılan analiz sonucu elde edilen temalar 5 boyut altında toplanmış; bu boyutlara ait 52 ifade ölçek havuzuna girmiştir.
  - A-Aşının koruyucu değeri
  - B-Çarpıtılmış bilimsellik (Aşı hakkında bilinenler)
  - C-Aşı yerine geçenler
  - D-Aşı karşıtlığı (Yalandan korkmam aşıdan korktuğum kadar)
  - E- Aşı tereddütü/reddi

Ölçekteki her bir maddenin ayrı ayrı ve testin tamamının amaca ne derece hizmet ettiğini ifade eden kapsam geçerliliği için Lawshe testi yapılmıştır.

Bunun için Lawshe testinin temel yeterlik sayısı olan 5 uzmanla bir grup oluşturulmuştur.

Soruların uygun olup olmadığı konusunda toplanan uzman görüşleri Lawshe testi ile kapsam geçerlik oranı(KGO) hesaplanmıştır.

Her madde için hesaplanan KGO 1 olarak bulunmuştur.

Bu nedenle KGO ortalamaları alınarak hesaplanan kapsam geçerlik indeksi de (KGI) 1 olmuştur.

Mülakat(Uzman Görüşü)

Lawshe Testi

Pilot Çalışmaya Ait Katılımcıların Frekans Analizi Sonuçları

- Araştırmanın bu bölümünde pilot çalışma sonucunda ölçekteki soru sayısının 5 katı kişiye ulaşılmış (260 kişi) araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizine ait ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yanda verilmiştir.

Demografik	Grup	n	%
Cinsiyet	Erkek	99	38,1
	Kadın	161	61,9
Medeni Durum	Bekar	147	56,5
	Evli	113	43,5
Çalışma Durumu	Çalışıyor	205	78,8
	Çalışmıyor	46	17,7
	Emekli	9	3,5
Meslek	Öğrenci	37	14,2
	Özel Sektör Çalışanı	145	55,8
	Memur	55	21,2
	Diğer	23	8,8
Çocuk Sahipliği	Hayır	168	64,6
	Evet	92	35,4
Eğitim Düzeyi	Lise veya altı	42	16,2
	Önlisans	55	21,2
	Lisans	95	36,5
	Yüksek Lisans	55	21,2
	Doktora	13	5,0
Yaşanılan Yer	İlçe	24	9,2
	Büyükşehir	236	90,8
Aylık Gelir	5.000 TL'den az	41	15,8
	5.000 TL - 10.000 TL arası	95	36,5
	10.000 - 15.000 TL arası	63	24,2
	15.000 - 20.000 TL arası	31	11,9
	20.000 TL'den fazla	30	11,5
	Toplam	260	100,0
Yaş Ortalaması: 33,0±11,17			

Madde No	Madde Silme Ölçek Ortalaması	Madde Silme Ölçek Varıansı	Madde-Ölçek İlişkisi	Madde Silme Güvenirlilik Değeri
Madde 1	150,354	2047,372	,793	,952
Madde 2	150,454	2055,662	,731	,952
Madde 3	149,969	2050,308	,768	,952
Madde 4	150,396	2059,591	,769	,952
Madde 5	150,231	2045,367	,709	,952
Madde 6	149,923	2044,488	,730	,952
Madde 7	150,258	2046,022	,751	,952
Madde 8	150,050	2040,171	,771	,952
Madde 9	149,292	2150,092	-,018	,955
Madde 10	150,012	2042,521	,759	,952
Madde 11	150,488	2027,571	,820	,951
Madde 12	150,254	2037,256	,773	,952
Madde 13	149,904	2028,605	,768	,951
Madde 14	149,762	2045,093	,729	,952
Madde 15	150,038	2045,304	,710	,952
Madde 16	149,319	2147,793	-,003	,955
Madde 17	149,431	2134,130	,083	,955
Madde 18	150,023	2043,528	,717	,952
Madde 19	149,292	2150,740	-,021	,955
Madde 20	149,581	2049,781	,678	,952
Madde 21	150,465	2037,547	,815	,951
Madde 22	150,015	2022,170	,776	,951
Madde 23	149,204	2144,866	,018	,955
Madde 24	149,423	2142,670	,031	,955
Madde 25	149,427	2138,732	,051	,955
Madde 26	150,162	2034,422	,791	,951
Madde 27	150,681	2043,732	,743	,952
Madde 28	150,119	2036,260	,804	,951
Madde 29	150,638	2036,803	,774	,952
Madde 30	150,419	2038,538	,797	,951
Madde 31	150,115	2027,276	,884	,951
Madde 32	150,185	2030,329	,890	,951
Madde 33	150,023	2018,594	,866	,951
Madde 34	150,400	2017,646	,863	,951
Madde 35	149,235	2139,246	,049	,955
Madde 36	149,892	2017,139	,862	,951
Madde 37	149,088	2133,224	,090	,955
Madde 38	149,385	2164,562	-,109	,956
Madde 39	149,362	2149,266	-,011	,955
Madde 40	149,438	2141,676	,038	,955
Madde 41	149,150	2137,024	,068	,955
Madde 42	149,881	2022,561	,826	,951
Madde 43	149,223	2145,301	,011	,955
Madde 44	150,473	2017,910	,863	,951
Madde 45	149,992	2018,409	,836	,951
Madde 46	149,335	2160,501	-,084	,956
Madde 47	149,915	2017,329	,829	,951
Madde 48	149,823	2011,127	,836	,951
Madde 49	149,858	2005,265	,864	,951
Madde 50	149,258	2145,991	,008	,955
Madde 51	149,215	2157,004	-,061	,955
Madde 52	149,969	2011,250	,849	,951

Cronbach's Alpha:0,954

Aşı karşıtlığı ölçeğine ilişkin madde istatistikleri

- Ölçekteki her madde için kendisi dışındaki maddelerle olan korelasyonun 0,30'un altında bir değer almaması beklenmektedir.
- Ölçekteki yeni madde yapısına göre bir maddenin diğer maddelerle olan ilişkisi 0,30'un altında olan 9, 16, 17, 19, 23, 24, 25, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 46, 50 ve 51 numaralı sorular ölçekten çıkarılmıştır.

Aşı karşıtlığı ölçeğine ilişkin yeni madde istatistikleri

- Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek için Cronbach's Alpha güvenirlik analizi yapılmış ve ölçeğin güvenirlik düzeyinin 0.954'den madde çıkarımı sonrasında 0.985'e yükseldiği belirlenmiş olup bu değer yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Madde No	Madde Silme Ölçek Ortalaması	Madde Silme Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek İlişkisi	Madde Silme Güvenirlik Değeri
Madde 1	90,831	1980,280	,797	,985
Madde 2	90,931	1988,489	,734	,985
Madde 3	90,446	1983,221	,772	,985
Madde 4	90,873	1991,254	,782	,985
Madde 5	90,708	1978,269	,713	,985
Madde 6	90,400	1977,368	,734	,985
Madde 7	90,735	1979,369	,751	,985
Madde 8	90,527	1973,841	,769	,985
Madde 10	90,488	1975,486	,763	,985
Madde 11	90,965	1960,991	,822	,985
Madde 12	90,731	1970,190	,777	,985
Madde 13	90,381	1961,735	,771	,985
Madde 14	90,238	1978,097	,732	,985
Madde 15	90,515	1977,494	,719	,985
Madde 20	90,500	1975,958	,725	,985
Madde 21	90,058	1981,128	,692	,985
Madde 22	90,942	1970,526	,820	,985
Madde 26	90,492	1955,015	,782	,985
Madde 27	90,638	1967,189	,797	,985
Madde 28	91,158	1976,110	,751	,985
Madde 29	90,596	1967,979	,817	,985
Madde 30	91,115	1969,184	,783	,985
Madde 31	90,896	1970,966	,805	,985
Madde 32	90,592	1958,636	,902	,984
Madde 33	90,662	1962,565	,901	,984
Madde 34	90,500	1950,722	,879	,984
Madde 35	90,877	1949,429	,878	,984
Madde 36	90,369	1947,716	,885	,984
Madde 42	90,358	1952,238	,854	,984
Madde 44	90,950	1950,303	,874	,984
Madde 45	90,469	1949,640	,853	,984
Madde 47	90,392	1946,957	,858	,984
Madde 48	90,300	1940,906	,863	,984
Madde 49	90,335	1935,868	,887	,984
Madde 52	90,446	1942,858	,865	,984

Cronbach's Alpha:0,985

Madde No	r	p
Madde 1	0,809	0,001**
Madde 2	0,748	0,001**
Madde 3	0,784	0,001**
Madde 4	0,793	0,001**
Madde 5	0,730	0,001**
Madde 6	0,749	0,001**
Madde 7	0,766	0,001**
Madde 8	0,783	0,001**
Madde 10	0,777	0,001**
Madde 11	0,833	0,001**
Madde 12	0,791	0,001**
Madde 13	0,786	0,001**
Madde 14	0,748	0,001**
Madde 15	0,736	0,001**
Madde 20	0,741	0,001**
Madde 21	0,710	0,001**
Madde 22	0,831	0,001**
Madde 26	0,797	0,001**
Madde 27	0,810	0,001**
Madde 28	0,765	0,001**
Madde 29	0,829	0,001**
Madde 30	0,796	0,001**
Madde 31	0,817	0,001**
Madde 32	0,908	0,001**
Madde 33	0,907	0,001**
Madde 34	0,887	0,001**
Madde 35	0,886	0,001**
Madde 36	0,893	0,001**
Madde 42	0,864	0,001**
Madde 44	0,882	0,001**
Madde 45	0,864	0,001**
Madde 47	0,868	0,001**
Madde 48	0,873	0,001**
Madde 49	0,895	0,001**
Madde 52	0,874	0,001**

**p<0.01

Aşı karşıtlığı ölçeğinin maddeleri ile ölçek toplam korelasyonu değerleri

- Madde-toplam ilişki değeri tüm maddeler için 0,30'un üzerinde olduğu için, maddelerin ölçme gücünün yeterli seviyede olduğu belirlenmiştir.
- Ölçek maddeleri ile ölçekten elde edilen toplam puan arasındaki ilişkilerin 0.710-0.908 arasında değişmekte olduğu ve ilişkilerin istatistikî açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.01$).
- Bu sonuca göre maddelerin birbirleri ile tutarlılığında herhangi bir problem olmadığı belirlenmiştir.

Aşı karşıtlığı ölçeğine ait kmo ve barlett analizi sonucu

KMO		0,973
Bartlett	Ki-kare Değeri (x2)	13387,432
	Serbestlik Derecesi (df)	595
	Anlamlılık Değeri (p)	0,000

- KMO değerinin 0,60'tan büyük ve Barlett küresellik testi istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunduğundan ($p < 0.01$), araştırma sonucu elde edilen örneklem sayısının faktör analizine uygunluğunun yeterli olduğu görülmüştür.
- Elde edilen veriler incelendiğinde, verilerin istatistiki olarak çok değişkenli normal dağılımdan geldiği görülmektedir.

Aşı karşitliği ölçeğinin öz değerleri ve açıkladıkları varyans düzeyleri

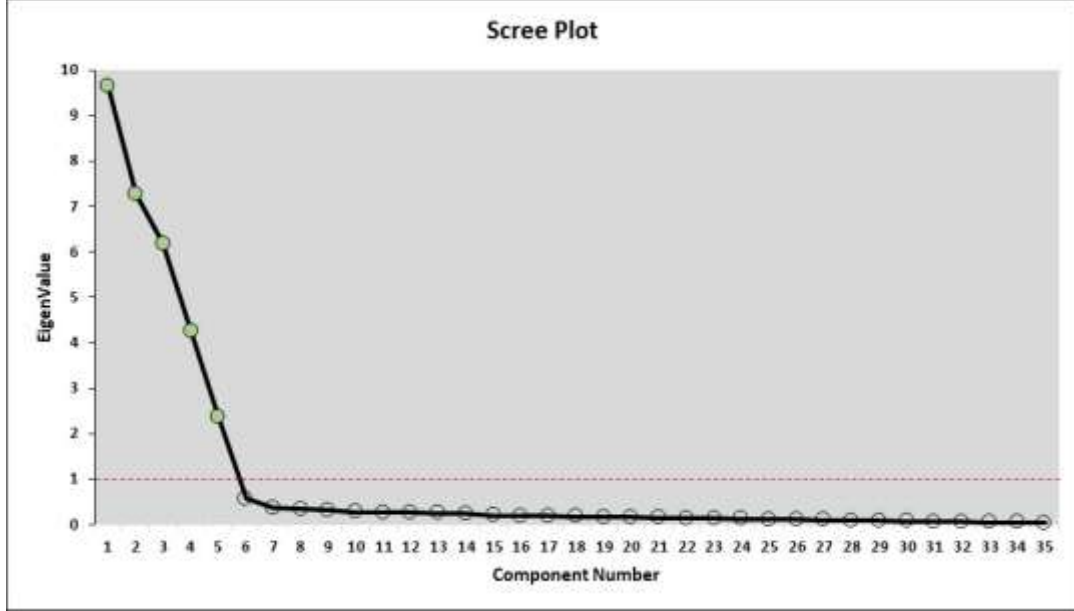
Faktörler	Başlangıç Öz değerleri			Varimax (Döndürme) Sonrası Yüklerin Kareler Toplamı		
	Toplam	Varyans%	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	23,374	66,784	66,784	9,653	27,58	27,58
2	1,956	5,589	72,373	7,279	20,798	48,378
3	1,886	5,388	77,761	6,186	17,674	66,052
4	1,707	4,876	82,637	4,279	12,227	78,279
5	0,847	2,42	85,057	2,372	6,778	85,057

- Ölçek tek faktör dışında birden fazla faktörlü bir yapı sergilemekte, ölçek maddelerinin hangi faktör altında olacağına daha doğru karar verilmesi için döndürme tekniklerinden varimax dik döndürme tekniğine başvurulmuştur.
- Geliştirilen ölçeğin döndürme sonrasında öz değerleri 1'in üzerinde beş faktörlü bir yapıda oluştuduğu belirlenmiştir.
- Bu 5 faktör tamamı ölçeğin %85.057'sini açıklamaktadır.
- Açıklanan varyansın değerinin %40-%60 arasında olması yeterli görölmektedir

Ölçeğe ait yamaç grafiği

- Aşı karşıtlığı ölçeğinin döndürme sonrasında öz değeri 1'in altında düştüğü kırılma anının 5. Faktörden sonra olduğu, 6. Faktörün öz değerinin 1'in çok altında olduğu görüldüğünden ölçeğin en iyi faktör yapısının 5 faktör ile açıklanmasının en doğru yapı olduğu görülmektedir.

Aşı karşıtlığı ölçeği maddelerine ait faktör yük değerleri

- Ölçekte bir maddenin kalmasına karar vermek için faktör yükünün 0,45'in üzerinde bir değer olması ölçütü kullanılmıştır .
- Faktör yük değerlerinin tüm faktörlerde 0.45'in üzerinde olduğu belirlenmiştir.
- Maddenin kararsız kalma durumunu incelemek için maddelerin faktörler arasındaki uzaklığın 0,10'dan büyük olması incelenmiş ve maddelerin faktörler arasındaki uzaklığın 0,10'dan büyük olması nedeniyle maddelerde herhangi bir kararsızlık durumu olmadığı belirlenmiştir
- Faktörler altında toplanan maddeler incelendiğinde faktörlere sırasıyla, “Aşı tereddütü/reddi”, “Çarpıtılmış bilimsellik”, “Aşı karşıtlığı” “Aşı yerine geçenler” ve “Aşının koruyucu değeri” “adı verilmiştir.
- Her faktörün kendi içindeki iç tutarlık düzeylerine bakıldığında güvenirlik düzeyinin yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. (cronbach's Alpha >0.70).

Maddeler	Faktörler					Güvenirlik
	1	2	3	4	5	
Madde 34	0,700					0,987
Madde 44	0,707					
Madde 32	0,716					
Madde 33	0,753					
Madde 36	0,769					
Madde 45	0,772					
Madde 42	0,796					
Madde 31	0,798					
Madde 52	0,806					
Madde 47	0,813					
Madde 49	0,817					
Madde 48	0,824					
Madde 11		0,620				0,961
Madde 12		0,687				
Madde 4		0,730				
Madde 8		0,738				
Madde 7		0,744				
Madde 6		0,753				
Madde 10		0,753				
Madde 13		0,754				
Madde 5		0,820				
Madde 28			0,657			
Madde 30			0,682			
Madde 26			0,698			
Madde 22			0,743			
Madde 29			0,778			
Madde 21			0,796			
Madde 27			0,808			
Madde 20				0,808		0,968
Madde 15				0,827		
Madde 14				0,835		
Madde 18				0,840		
Madde 3					0,638	0,941
Madde 1					0,688	
Madde 2					0,748	

Madde No	t	p
Madde 1	-16,178	0,001**
Madde 2	-12,973	0,001**
Madde 3	-15,815	0,001**
Madde 4	-13,607	0,001**
Madde 5	-15,328	0,001**
Madde 6	-19,908	0,001**
Madde 7	-16,049	0,001**
Madde 8	-16,408	0,001**
Madde 10	-17,426	0,001**
Madde 11	-18,990	0,001**
Madde 12	-18,443	0,001**
Madde 13	-18,108	0,001**
Madde 14	-18,967	0,001**
Madde 15	-19,954	0,001**
Madde 20	-20,654	0,001**
Madde 21	-19,235	0,001**
Madde 22	-18,545	0,001**
Madde 26	-20,434	0,001**
Madde 27	-17,558	0,001**
Madde 28	-12,576	0,001**
Madde 29	-19,985	0,001**
Madde 30	-13,741	0,001**
Madde 31	-18,276	0,001**
Madde 32	-27,644	0,001**
Madde 33	-24,183	0,001**
Madde 34	-26,829	0,001**
Madde 35	-25,917	0,001**
Madde 36	-28,778	0,001**
Madde 42	-27,897	0,001**
Madde 44	-28,127	0,001**
Madde 45	-33,862	0,001**
Madde 47	-30,294	0,001**
Madde 48	-30,588	0,001**
Madde 49	-31,869	0,001**
Madde 52	-26,723	0,001**

**p<0.01

Maddelerin ayırt ediciliğinin %27'lik alt ve üst gruplara göre test edilmesi

- Katılımcıların %27'lik alt ve üst gruplarının belirlenmesi için aşı karşıtı toplam puanları küçükten büyüğe sıralanmıştır.
- Sıralanan ölçek düzeylerinin %27'lik kısmına gelen en düşük ilk 70 ve en yüksek ilk 70 kişinin değeri incelenmiştir.
- Maddelerin ayırt ediciliğinin kararının verilmesinde kullanılan %27 alt ve üst değerlerinin tüm maddeler için anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.01$).

Demografik	Grup	n	%
Cinsiyet	Erkek	164	32,2
	Kadın	345	67,8
Medeni Durum	Bekar	288	56,6
	Evli	221	43,4
Çalışma Durumu	Çalışıyor	295	58,0
	Çalışmıyor	187	36,7
	Emekli	27	5,3
Meslek	Öğrenci	174	34,2
	Özel Sektör Çalışanı	202	39,7
	Memur	86	16,9
	Diğer	47	9,2
Çocuk Sahipliği	Hayır	312	61,3
	Evet	197	38,7
Eğitim Düzeyi	Lise veya altı	200	39,3
	Önlisans	55	10,8
	Lisans	169	33,2
	Yüksek Lisans	60	11,8
	Doktora	25	4,9
Yaşanılan Yer	İlçe	51	10,0
	Büyükşehir	458	90,0
Aylık Gelir	5.000 TL'den az	122	24,0
	5.000 TL - 10.000 TL arası	179	35,2
	10.000 - 15.000 TL arası	116	22,8
	15.000 - 20.000 TL arası	54	10,6
	20.000 TL'den fazla	38	7,5
	Toplam	509	100,0

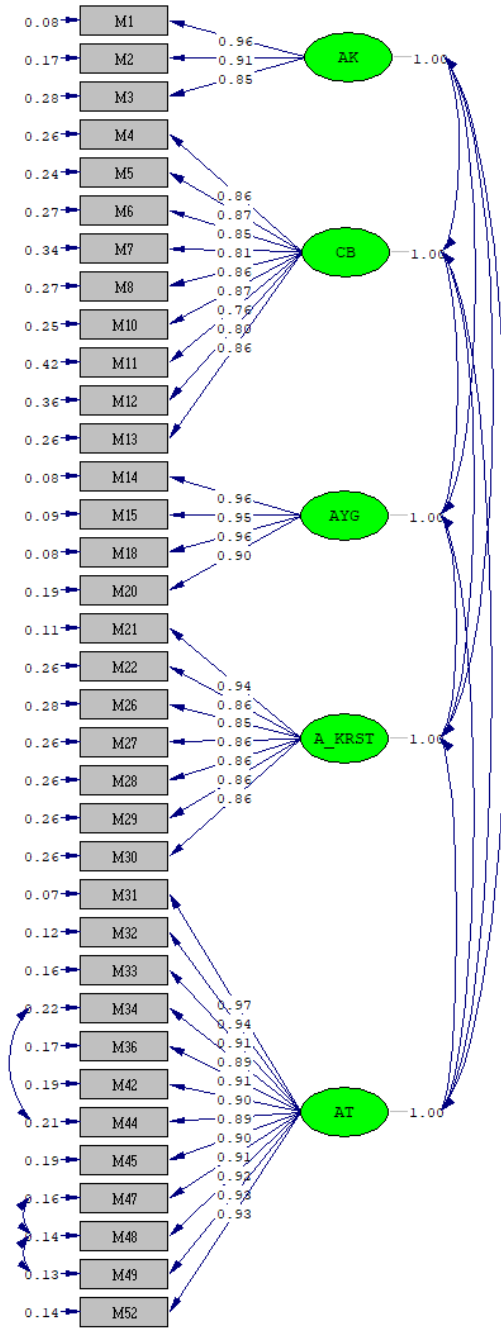
Yaş Ortalaması: 32,48±12,68

Ana çalışma sonucu katilimcilerin demografik özelliklerine göre dağılımları

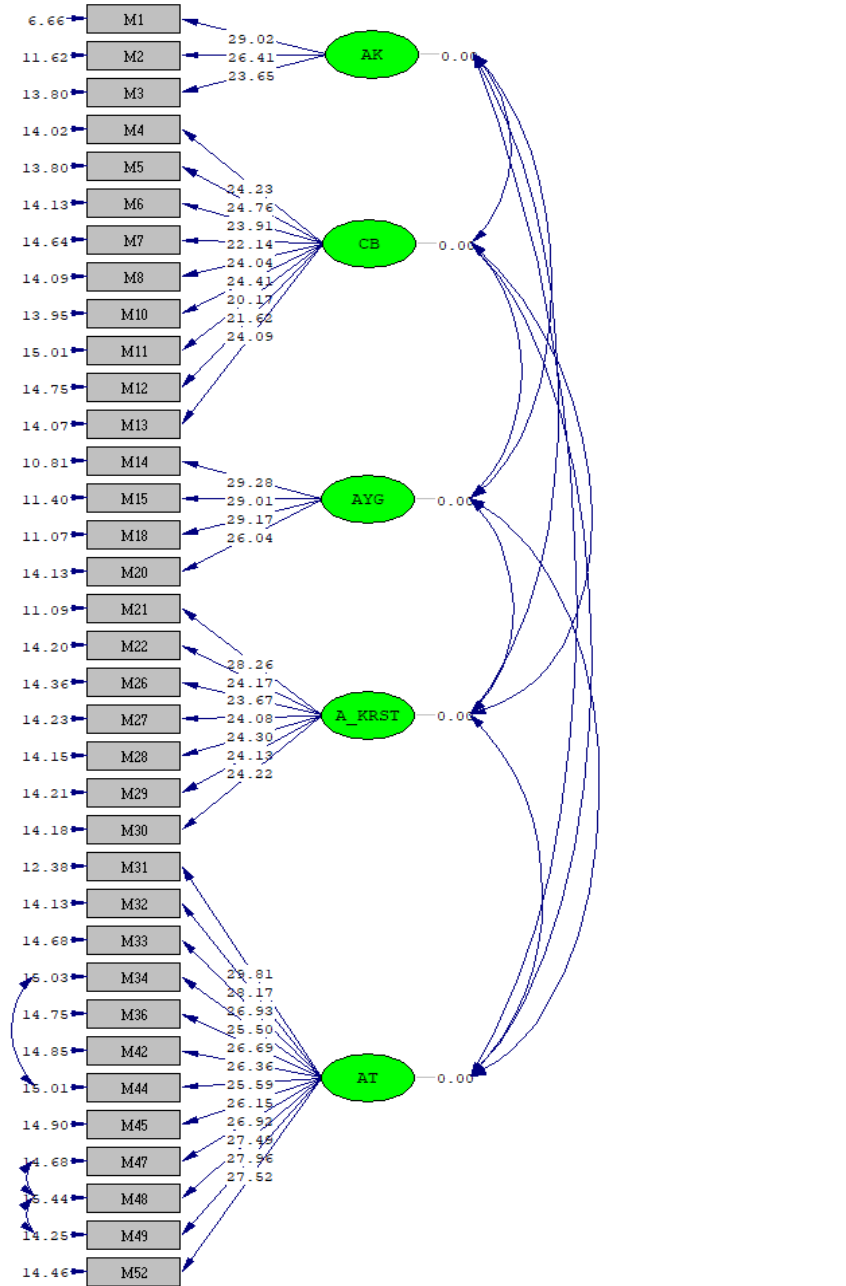
Aşı karşıtı ölçeğinin DFA sonucuna ait path diyagramı

- DFA sonucu ölçeğe ait maddelerin faktör yüklerinin 0.76-0,97 arasında olduğu görülmüştür.
- Modelin istenilen uyumda çıkması için 34-44, 47-47 ve 48-49 nolu maddeler arasında modifikasyon yapılmıştır.
- Maddeler ile örtük değişkenler arasındaki ilişkilerin istatistiksel anlamlılık düzeyinin ifadesi olan t değerleri ise $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı bulunmuş ve bütün değerlerin 2,58'den büyük olduğu görülmüştür

Aşı karşıtı ölçeğinin t değerlerine ait path diyagramı

- Doğrulayıcı faktör analizi modelinin kabul edilme durumuna karar verebilmek için uyum kriterlerine bakılmaktadır.
- Schermelleh-Engel ve Moosbrugger göre kabul edilebilir ve mükemmel uyum kriterleri şu şekildedir:

Uyum Kriterleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2/sd	≤ 3	≤ 5
RMSEA	$0 < RMSEA < 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.10$
RMR	$0 \leq RMR < 0.05$	$0.05 \leq RMR \leq 0.10$
SRMR	$0 \leq SRMR < 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1$	$0.90 \leq NFI \leq 0.95$
NNFI	$0.95 \leq NNFI \leq 1$	$0.90 \leq NNFI \leq 0.95$
CFI	$0.95 \leq CFI \leq 1$	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$

Faktörler	Cronbach's Aplha	CR	AVE
Aşının Koruyucu Değeri	0,931	0,93	0,82
Çarpıtılmış Bilimsellik	0,954	0,96	0,70
Aşı Yerine Geçenler	0,968	0,97	0,89
Aşı Karşıtlığı	0,955	0,96	0,76
Aşı Tereddütü/Reddi	0,984	0,98	0,84
Genel	0,981		

Geliştirilen ölçeğin boyutlarına ait güvenilirlik, AVE ve CR değerleri

- Ölçüm modelinin güvenilirliği, ortalama açıklanan varyans (AVE) ve birleşik güvenilirlik (CR) değerlerine bakılarak sınanmıştır.
- CR değeri eşik değer olan 0.70 değerinin üzerinde ve AVE değeri eşik değer olan 0.50 değerinin üzerinde belirlendiğinden ölçüm modelinin güvenilirliği ve yakınsama geçerliliğinin sağlandığı belirlenmiştir.
- Ana çalışma sonucunda ölçeğin tüm boyutlarının ve genel güvenilirlik düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. (Cronbach's aplha > 0.70).

